

Lokal grönstruktur, värdebeskrivningar

Översyn av grönstrukturen i översiktsplanen

I Översiktsplan 2012 pekades ett antal områden ut som grön värdekärna respektive grön kil, så kallad lokalt utpekad grönstruktur. Områdena binder samman den grönstruktur som identifierats i RUFSS 2010. I RUFSS 2050 har utbredningen av den regionala grönstrukturen inte ändrats i Nynäshamns kommun, men det har införts en stor grön pil som pekar ut var en utveckling av grönstrukturen behövs.

När kommunen arbetade fram grönstrukturen som finns i ÖP 2012 utgick man efter då kända data och en manuell analys av en rad olika GIS-underlag gjordes. Det finns behov att se över om nya data gör att områden bör revideras, vilket har gjorts i denna bilaga (se separat metodbeskrivning).

Lövhagens värdekärna (1)

Strax söder om Nynäshamns tätort ligger frilufts och naturområdet Lövhagen med en varierad skärgårdsnatur bestående av hållmarker, blandskog och en del lundartad skog och kärr. Värdekärnan ligger inom riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap 6 § MB, samt riksintresse för de samlade natur- och kulturvärdena i kustområdet och skärgården enligt 4 kap 1, 2, 4 §§ MB. Området har en artrik flora, på stränderna förekommer exempelvis ovanliga arter som vejde och strandärt och på tidigare brukad mark finns fortfarande ängsväxter. Lövhagen har förutom höga biologiska värden ett stort socialt värde då området används flitigt för många olika typer av rekreation samt är lättillgängligt, särskilt sommartid då det finns bussförbindelse till området. Det finns många badvikar och stigar och skogen är rik på svamp och bär. Områdets läge gör att stora delar av värdekärnan räknas som tyst och här finns även relativt låg påverkan av belysning. Längs ringvägen finns ett utegym där stationerna ligger relativt långt isär, på Lövhagen finns ett cafe, swimrunbana och kajakuthyrning. En utvecklingsplan har arbetats fram som ytterligare ska höja rekreativvärdena på de kommunägda delarna av Lövhagen. Lövhagen är ett av de områden som föreslås skyddas som naturreservat.

Värdekärnan är knappt 3 km² stor och är omgiven av vatten i tre av fyra väderstreck, vilket skapar barriärer mot närliggande landområden. Det är därför viktigt att försöka förstärka möjligheterna för växter och djur att spridas från värdekärnan via Nynäshamns stad och norrut. Lövhagen är även utpekad i RUFSS 2050 som ett område med stora samlade rekreativ-, natur och kulturvärden.

I revideringen av den lokalt utpekade grönstrukturen har värdekärnan justerats till att inkludera hela det område som pekades ut i RUFSS 2050, samt delar av Strandvägen. Tidigare fanns planer på bebyggelse i norra delen av RUFSS-området som inte är aktuella längre. Det finns fortfarande områden utpekade som utredningsområde för bostäder i den fördjupade översiktsplanen för

Nynäshamns stad (2017) som nu överlappas av värdekärnan. Anledningen till detta är att det identifierades värdefull natur i utredningsområdet i det tidigare planarbetet samt att artobservationer av hotade arter hittats i området. Strandvägen, eller Ringvägen som den kallas i folkmun, och angränsande skog har lagts till i och med att området har höga naturvärden och ett mycket högt socialt värde.

Stora Vika värdekärna (2)

Värdekärnan är belägen mellan Koholmen och Stora Vika och består av varierad skog, från ädellövskog med rik lundflora till barrskog, kärr, igenväxande kulturmarker, åkermarker samt ett nedlagt kalkbrott. Stora delar av värdekärnan ingår i riksintresse för kulturmiljövården (3 kap 6§ MB), hela området ligger inom riksintresse för samlade natur- och kulturvärden i kustområdet och skärgården (4 kap 1, 2, 4 §§ MB), Koholmen utgörs som helhet av riksintresse för naturvärden (3 kap 6§ MB) och delvis av ett Natura 2000-område (utpekad utifrån habitatdirektivet).

Kring det gamla kalkbrottet finns en mycket speciell och rik flora av kalkälskande växtarter som också gett upphov till en variationsrik fjärilsfauna. Faunan och floran är beroende av öppna marker vilket innebär att det är viktigt att fortsätta med arbetet med "Fjärilarnas marker", ett röjningsarbete och en populär natur- och kulturstig runt kalkbrottet. Stora Vika kalkbrott med närmaste omnejd planeras att bli naturreservat och bedöms kunna bli ett viktigt besöksmål. Stora Vika värdekärna används flitigt för rekreation av olika slag. Kulturhistorien kring Marsta och området kopplat till den gamla cementfabriken är viktig. På Koholmen finns historik från tidigare varvsverksamhet. Skogarna erbjuder svamprika marker. I trakterna kring Fällnäs gård finns stora kulturhistoriska värden och en variationsrik flora och fauna. På Koholmen finns fina stränder, betade strandängar med höga botaniska värden och värden för fågellivet. Delar av värdekärnan har låg påverkan av buller.

Norr om värdekärnan finns ett grönt svagt samband mot den regionalt uppmärksammande grönstrukturen längs med Himmerfjärden norrut mot Fituna. Partiet består till stor del av åkermark, men även av skog, strandnära bebyggelse samt en småbåtshamn och badplats. Det är viktigt att ta hänsyn till och stärka detta samband.

I revideringen av den lokalt utpekade grönstrukturen har ytterligare delar av Stora Vika och dess omgivningar inlemmats i värdekärnan, bland annat områden som karterats med högsta naturvärde i naturinventeringar, samt Koholmen och det småbrutna jordbrukslandskapet mellan Koholmen och Marsta.

Fjättersjöns värdekärna (3)

I den norra delen av Nynäshamns tätort sträcker sig denna värdekärna från Alhagens fågelrika våtmark i nordöst, via friluftsområdet Kvarnängen till sjön Fjättersjön (även kallad Fjättern) i väster och udden Näset i söder och sjön Älsviken i norr. Hela området ligger inom riksintresse för samlade natur- och kulturvärden i kustområdet och skärgården (4 kap 1, 2, 4 §§ MB). Värdekärnan innefattar tysta områden, viktiga strövområden, delar av Sörmlandsleden, löparspår, platser lämpliga för bad,

varierad skogsmark, betes- och jordbruksmark och bland annat Alhagens våtmark som är en viktig fågel- och fladdermuslokal och ett välbesökt promenadområde. Vidare finns Kvarnägens idrottsområde (bl.a. friidrott, tennis, ishall, äldre skidbacke, motionsspår) inom värdekärnan, samt Enebyområdet där olika motorsporter utövas. I Fjättern tillåts fiske med fiskekort. De södra delarna av värdekärnan ingår i länsstyrelsens värdestrakt för ek och vid Nynäs gods växer länets största ek som mäter drygt 10,5 meter runt stammen. Fina ekmiljöer finns även kring Kvarnängen och Älg-/Älrviken.

Värdekärnan genomkorsas av väg 545, väg 73 samt järnvägsspår, vilket försvårar växters och djurs spridning inom områdets östra och västra del. Dessa barriärer skapar ett grönt svagt samband här. Genom värdekärnan har nytt industrijärnvägsspår anlagts i samband med etableringen av Norviks hamn. Två gång- och cykelbroar har anlagts över väg 73 samt över järnvägsspåret öster om Alhagen, men i övrigt har inte någon åtgärd genomförts för att förstärka det svaga gröna sambandet. Vid framtida exploatering bör största möjliga hänsyn tas för att stärka värdekärnan och en buffertzona skapas för att minimera negativ inverkan från störande verksamheter.

I revideringen av den lokalt utpekade grönstrukturen har hela området mellan Fjättern och väg 528 inlemmats, samt sjön Älrviken. Tilläggen grundar sig bland annat på områden som karterats med höga naturvärden i naturinventeringar, vattenskyddsområde och större hänsyn till friluftaktiviteter. Merparten av värdekärnan har pekats ut som utredningsområde för formellt skydd i den nya översiktsplanen.

Ösmo värdekärna (4)

Värdekärnan består i huvudsak av området kring Muskån/Hammerstaån som binder samman naturreservatet HäringeHammersta (vilket ingår i Tyrestakilen) med tätorten Ösmos norra delar. Muskån/Hammerstaån är en meandrande (slingrande) å som hyser höga biologiska värden. Området utgör riksintresse för naturvård samt ingår delvis i riksintresseområde för samlade natur- och kulturvärden i kustområdet och skärgården (4 kap 1, 2, 4 §§ MB). I värdekärnan finns viktiga strövområden, Körunda golfbana med värden kopplade till ekar och groddjur, omväxlande skogsmiljöer och ett småbrutet jordbrukslandskap. Sjön Muskan är välbesökt och utnyttjas för bad och fiske (fiskekort krävs), samt passerar av Sörmlandsleden. I de västra delarna av värdekärnan finns områden med låga bullerstörningar. I nuläget pågår planering för en kommunal badplats vid Muskan södra strand, samt en anpassning av Muskans utlopp till Muskån som ska möjliggöra fiskvandring. Delar av Ösmo värdekärna och Segersängskilen pekas ut som område som bör utredas för formellt skydd.

Värdekärnan genomkorsas av väg 73, väg 545 samt järnvägsspår, varför ett svagt grönt samband finns mellan värdekärnans östra och västra del. Vid anläggandet av motorvägen (väg 73) gjordes omfattande restaureringsarbeten och anpassningar för att öka Muskån/Hammerstaåns värden, öka tillgängligheten samt underlätta spridningen av arter. För att säkerställa en fortsatt positiv utveckling av den övergripande grönstrukturen behöver detta parti förstärkas ännu mer framöver, särskilt om ytterligare exploatering blir aktuell.

I revideringen av den lokalt utpekade grönstrukturen har sjön Muskan lagts till i kartmaterialet. Att den inte ingick i ÖP 2012 bedöms vara ett redaktionellt misstag.

Sunnerby värdekärna (5)

Värdekärnan utgörs av viktig tätortsnära natur för boende i Sunnerby och Spångbro. Delar av värdekärnan ligger inom riksintresse för kulturmiljövården. I värdekärnan finns motionsspår, strövområden, barrskog, våtmarker, sumpskogar och delar av Tullingestråket (Sorundaåsen) med äldre sandtag i olika storlekar. I värdekärnan finns den fina ängs och hagmarken "Pettsons hage" vars höga naturvärden ökat under senare års mer intensiva skötsel. I värdekärnan finns även källan Gorran som förser delar av Sorunda med dricksvatten. Ungefär halva värdekärnan utgörs av vattenskyddsområde. Från värdekärnan sträcker sig ett grönt svagt samband till den regionalt utpekade grönstrukturen i kommunens nordvästra del.

I revideringen av den lokalt utpekade grönstrukturen har inte några ändringar gjorts gällande värdekärnans utbredning.

Segersängskilen (6)

Mellan Ösmo och Sunnerby värdekärnor och den regionalt utpekade Hanvedenkilen ligger denna lokalt utpekade gröna kil. Området har många sumpskogsområden, områden med gamla och senvuxna träd, orörd hållmarkstallskog och gammal hagmark. På en bergstopp finns några upp till en halv meter stora jättegrytor. Merparten av kilen är helt fri från samhällsbuller och delar av den är välanvänd för rekreation. Kilen sammanbinder Ösmo och Sunnerby värdekärna med den regionalt utpekade Hanvedenkilen.

I revideringen av den lokalt utpekade grönstrukturen har kilen breddats för att täcka in bland annat tysta delar, Sörmlandsleden, höga naturvärden och tydligare möta den regionala grönstrukturen.

Delar av Ösmo värdekärna och Segersängskilen pekas ut som område som bör utredas för formellt skydd. När en fördjupad översiktsplan tas fram för Segersäng ska grönstrukturen i kilen och dess värden beskrivas närmare.

Styrankilen (7)

Styrankilen binder samman Fjätterns värdekärna vid Nynäshamns tätort med värdekärnorna Stora Vika och Ösmo. Kilen präglas av skogsmark, men har även en viss andel åkermark i de södra och norra delarna. Området innehåller ett flertal sumpmarker, nyckelbiotoper och sjön Västra Styran och våtmarken Östra Styran, samt de södra delarna av Lisö. I kilen finns stora tysta områden, hela kilen utgör riksintresse för samlade natur- och kulturvärden i kustområdet och skärgården (4 kap 1, 2, 4 §§ MB), delar av kilen är riksintresse för naturvård och kulturmiljövård (3 kap 6§ MB). Utmed kusten i kilens södra del ligger Rosenlundsskogens naturreservat. Östra Styrans våtmark har restaurerats och har höga värden för fåglar, fladdermöss och t.ex. utter. Vid våtmarken finns ett fågeltorn och en skyltad natur- och kulturstig. Både Östra och Västra Styran är föremål för utredning om formellt skydd i översiktsplanen.

I revideringen av den lokalt utpekade grönstrukturen har delar av Lisö lagts till på grund av höga natur- och kulturvärden, samt en liten utökning längs vägarna 533 (Sjöviksvägen) och 574 (Djursnäsvägen) då dessa har artrika vägkanter med rödlistade arter.

Vidbykilen (8)

Kilen sträcker sig mellan värdekärnorna vid Ösmo och Fjättern. Den består av ett kustavsnitt med omväxlande natur, såsom skogsklädda kullar, bergsryggar och åkerpartier. Kilen innehåller ett flertal fornminnen och värdefull natur som utpekats ut i naturinventeringar. Kilen är viktig då den förstärker grönstrukturen öster om de barriärer som järnvägen och väg 73 utgör. Den möjliggör exempelvis spridning av växter och djur till och från Alhagens våtmark i de östra delarna av Fjätterns värdekärna. Delar av kilen utgörs av tysta områden, hela kilen utgör riksintresse för samlade natur- och kulturvärden i kustområdet och skärgården (4 kap 1, 2, 4 §§ MB). En del av kilen pekas ut som område som bör utredas för formellt skydd

I revideringen av den lokalt utpekade grönstrukturen har de nordvästra delarna tagits bort medan kilen utökats i nordost. Detta beror bland annat på att det finns många höga naturvärden samt att tysta områden täcks in i högre grad i NO, men dessa värden är lägre eller saknas i NV.